

ૐ

શ્રી પરમકૃપાળુદેવાય નમઃ

નાટક સમયસાર

શિબિર - ૫

જીવદ્વાર (છંદ ૧-૬)

WORKSHEET

Marks: 50

Name:

Tel. No.:

Group:

Zone:

(I) નીચેનાં કથનો માટે અપાયેલ ચાર વિકલ્પોમાંથી ત્રણ વિકલ્પ સાચા છે અને એક ખોટો છે. તે ખોટો વિકલ્પ શોધો.

Marks: 5

દા. ત.: કયું દ્રવ્ય જ્ઞાનરહિત છે :

- (a) પુદ્ગલ (b) આકાશ (c) ધર્માસ્તિકાય (d) જીવ

૧. સમ્યગ્દૃષ્ટિ પોતાને કેવા માને છે :

- (a) વૃત્તિ (b) જ્ઞાનપિંડ (c) શુદ્ધ (d) ધ્રુવ

૨. અજ્ઞાની જીવ પોતાના ત્રિકાળી શુદ્ધ જ્ઞાનસ્વરૂપનો નિર્ણય શેને આધારે કરી શકે છે :

- (a) અનુભવ (b) જ્ઞાની (c) શ્રુત (d) અનુમાન

૩. નિશ્ચયથી એટલે શું :

- (a) વાસ્તવમાં (b) પરમાર્થથી (c) ઉપચારથી (d) હકીકતમાં

૪. જીવ કેવો છે :

- (a) પરનો અકર્તા (b) પરનો અભોક્તા (c) પરમાં વ્યાપક (d) પોતાના ગુણોમાં વ્યાપક

૫. આત્મસ્વભાવ શેનાથી રહિત છે :

- (a) જ્ઞાન (b) શરીર (c) વિકાર (d) પર્યાય

(II) નીચે આપેલ દૃષ્ટાંતો અને તેના પરમાર્થનાં જોડકાં બનાવો.

Marks: 5

૧. ઘડો - ફૂલ	(a) જીવ સ્વયંના જ્ઞાનપ્રકાશમાં સ્વયંને શોધે છે.
૨. હીરાના હારના પ્રકાશમાં - હાર શોધે	(b) મોહકર્મ આત્માને રાગ-દ્વેષ ન કરાવી શકે.
૩. સૂર્ય - અંધકાર	(c) અજ્ઞાનીના જીવનમાં અનુભવ પર આશાનો વિજય થયા કરે છે.
૪. ૨ કલાક - પગ છૂટા કરવા	(d) જીવને અનિત્યતાનો સચોટ બોધ થયો નથી.
૫. મુલ્લા - ત્રણ લગ્ન	(e) જીવ જ્યારે સ્વભાવથી દૂર જાય છે ત્યારે વિભાવ પ્રગટે છે.
૬. કલ્લુ - પથ્થર	(f) કેટલાક જીવો નયની ચર્ચામાં એટલો સમય બગાડે છે કે સ્વરૂપમાં સ્થિર થવાનું રહી જાય છે.
૭. દૂધ - અમૃત - ઝેર	(g) સર્વગુણાંશ તે સમ્યક્ત્વ.
૮. લિવિંગ રૂમ - પડદા - ફૂલદાની	(h) જીવને પરિભ્રમણથી છૂટવાની ઝૂરણા જાગી નથી.
૯. શાકની ચર્ચા - રસોઈ	(i) આપણે શેના ઉપર લક્ષ કરીએ છે એ આપણી રુચિ નક્કી કરે છે.
૧૦. પૂનમનો ચંદ્ર - બીજનો ચંદ્ર	(j) દ્રવ્યદૃષ્ટિથી જોઈએ તો શુદ્ધનય સાચો છે, અને પર્યાયદૃષ્ટિથી જોઈએ તો અશુદ્ધનય સાચો છે.

૧) ૨) ૩) ૪) ૫) ૬) ૭) ૮) ૯) ૧૦)

(III) નીચેના પ્રશ્નોનાં થોડાક શબ્દોમાં જવાબ લખો.

Marks: 5

૧. જીવદ્વારનો પ્રથમ છંદ કયા ગ્રંથના પ્રથમ શ્લોકનો પદ્યાનુવાદ છે?
૨. પરમકૃપાળુદેવે કયા ગ્રંથમાં અને તેના કેટલામા પાઠમાં જિનેશ્વરની વાણીની સ્તુતિ કરી છે?
૩. કયા ગુણના કારણે આત્મા સર્વ પદાર્થોમાં સારભૂત છે, રસમય છે?
૪. કયા નજરિયાથી જોતાં જીવ મિથ્યાત્વ-સમ્યક્ત્વ, રાગી-વીતરાગી, ગૃહસ્થ-સન્યસ્થ અવસ્થામાં એક છે?
૫. જ્ઞાનીના વ્યવહાર માટે પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીએ વાપરેલ બે શબ્દો લખો.

(IV) નીચેના શબ્દોનો અર્થ લખો.

Marks: 5

૧. નિકલંક:
૨. મૂરતિ:
૩. અનૂતન:
૪. અનાયાસ:
૫. જગત ભરમાયો:

(V) નીચેનું કથન સાચું છે કે ખોટું તે લખો. ખોટું હોય તો તેનું કારણ દર્શાવો.

Marks: 5

૧. સયોગી કેવળી ભગવાન આકાશના અનંત પ્રદેશો જેટલા ગુણોના ધારક છે.
૨. પરસંયોગ જીવને પરભાવરૂપે પરિણમાવે છે, ત્યારે પણ તેનું સ્વરૂપ શુદ્ધ જ છે.
૩. મિથ્યાત્વ અવસ્થામાં જો શ્રદ્ધા પોતાને મિથ્યાત્વી માને તો મિથ્યાત્વ દૂર થઈ જાય.
૪. સર્વ વ્યવહાર માટે પુદ્ગલનું અવલંબન લેવું પડે છે.
૫. જ્ઞાન દ્વારા માત્ર અવસ્થાને જાણવાની છે અને ચારિત્ર દ્વારા અવસ્થામાં રહેલ અશુદ્ધિને દૂર કરવાની છે.

(VI) એક વાક્યમાં જવાબ લખો.

Marks: 10

૧. જીવદ્વારના પ્રથમ છંદ પરથી આ અધ્યાત્મગ્રંથ છે એમ શા માટે કહી શકાય?

૨. ગદ્યરચનાનું મુખ્ય લક્ષ્ય શું હોય છે અને પદ્યરચનાનું મુખ્ય લક્ષ્ય શું હોય છે?

૩. પરમકૃપાળુદેવે પત્રાંક ૮૭૦માં દર્શનમોહ ટાળવા માટે આપેલ ત્રણ ઉપાય લખો.

૪. “જે સ્વરૂપ સમજ્યા વિના”માં સમજ્યા શબ્દ શું દર્શાવે છે?

૫. આપણને ખરેખર સત્સંગની રુચિ છે કે નહીં તે તપાસવા પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીએ કયું માપદંડ આપ્યું?

૬. બાર ભાવનામાં સંવર, નિર્જરા ભાવનાનો સમાવેશ હોવા છતાં મોક્ષ ભાવનાનો સમાવેશ શા માટે નથી?

૭. માત્ર મોક્ષકાળે નહીં, પણ અજ્ઞાન અવસ્થામાં પણ આત્મા શા માટે શોભાયમાન છે?

૮. સમોસરણમાં પ્રભુની અદ્ભુત વાણી ખરતી હોય ત્યારે દેવલોકની શું હાલત થાય છે?

૯. ચોથા છંદમાં આત્મરસી બનારસીદાસજીએ સમયસારનું વર્ણન કરવા પાછળનો કયો હેતુ દર્શાવ્યો છે?

૧૦. ઘતૂરાના રસનું પાન - નાચે. આત્મરસી બનારસીદાસજીએ આપેલ આ ઉપમાનો પરમાર્થ સમજાવો.

(VII) મીમાંસા

Marks: 15

૧. સિદ્ધ ભગવાનની સ્તુતિ

(a) સ્વયંજ્યોતિ શબ્દ દ્વારા પરમકૃપાળુદેવે કઈ બે બાબત દર્શાવી છે? આત્મા અને સૂર્યના પ્રકાશત્વમાં શું ભેદ છે?

- 2 marks

(b) બીજા છંદમાં આત્મરસી બનારસીદાસજીએ આત્માનું ચિહ્ન શું બતાવ્યું છે? તે ચિહ્ન આત્માને ક્યારે પ્રાપ્ત થયું?

- 1 mark

(c) આત્મરસી બનારસીદાસજીએ આત્માને સુખનું સરોવર કે નદી નહીં, પણ સુખનો સાગર શા માટે કહ્યું છે?

- 1 mark

(d) મોક્ષગામી એટલે કોણ અને તેઓ કેવી રીતે સિદ્ધ ભગવાનને નમસ્કાર કરે છે?

- 1 mark

૨. જિનવાણીની સ્તુતિ

(a) માખી-ચક્કી. ટૂંકમાં દૃષ્ટાંત લખી તેનો પરમાર્થ સમજાવો.

- 2 marks

.....

.....

.....

.....

(b) આ છંદમાં આત્મરસી બનારસીદાસજીએ શેને સરોવરની, નદીની અને સાગરની ઉપમા આપી છે?

- 1.5 marks

.....

.....

(c) કેવળી ભગવાનના જ્ઞાનમાં કેટલા નય છે? તેમનાં વચનમાં કેટલા નય છે? તે વાણીનો મર્મ કોણ સમજી નથી શકતા?

- 1.5 marks

.....

.....

૩. નિશ્ચયનયની પ્રધાનતા

(a) પર્વત - હાથ - મજબૂતીથી. ટૂંકમાં દૃષ્ટાંત લખી તેનો પરમાર્થ સમજાવો.

- 2 marks

.....

.....

.....

.....

(b) વ્યવહારનું અવલંબન લેવા યોગ્ય છતાં તે શા માટે ઉપાદેય નથી ?

- 1 mark

.....

.....

(c) પુરુષ - પરદેશગમન - સ્ત્રી. ટૂંકમાં દૃષ્ટાંત લખી તેનો પરમાર્થ સમજાવો.

- 2 marks

.....

.....

.....

.....

* * *